

EU er blevet en føderation af nationalstater

Af **Uffe Østergård** med bidrag om Parlamentet af **Jens-Peter Bonde**

Valget til Europa-Parlamentet kan blive begyndelsen til en mere fælleseuropæisk politisk kultur. Ironisk nok er den udvikling særligt drevet af de nationalistiske kræfter, der ivrigt samarbejder med hinanden over grænserne.

Hvordan vil de højrenationalistiske partier fungere i Europa-Parlamentet set i lyset af erfaringen med de danske modstandere af det europæiske samarbejde? Det ser ud til, at briterne alligevel deltager i valget til EU-parlamentet 26. maj, men kun *pro forma* og formentlig kun for en tid. Hvordan det spænder af, er umuligt at forudsige, selv om det bliver kompliceret at lukke mere eller mindre modvillige britiske parlamentarikere ind i det, som har udviklet til et repræsentativt organ med rigtig magt. Men uanset hvordan det går med briterne i EU, ser det ud til at de to store partiers dominans, det konservative European People's Party (EPP) og socialisternes Socialists and Democrats (S&D)

vil blive brudt, og at højrenationalistiske partier, der vil begrænse EU, vinder valget. Paradoksalt nok er det nu modstanderne af EU, der opererer politisk på tværs af grænserne. Det tydeligste eksempel er den italienske indenrigsminister Matteo Salvini opfordring til de 'gule veste' i Frankrig om at vælte præsident Emmanuel Macron hurtigst muligt. Denne fremgangsmåde har den meget pro-europæiske Macron kun haft fantasi til at besvare med gammeldags midler for omgangen mellem stater ved at hjemkalde den franske ambassadør i Rom. Det er lykkedes den italienske præsident Sergio Mattarella at lappe lidt på krisen mellem landene. Tilbage står dog at det nu er 'anti-europæerne' der driver grænseoverskridende europæisk politik, mens 'pro-europæerne' tænker og handler traditionelt nationalt og mellemstatsligt. Bortset fra de grønne partier, som står til stor fremgang på socialisternes bekostning.

På den baggrund er det helt logisk, at Matteo Salvini bestræber sig på at

Uffe Østergård er professor emeritus ved Copenhagen Business School og forfatter til en lang række af bøger om Europa. Jens-Peter Bonde er forfatter, redaktør, medstifter af Junibevægelsen og fhv. MEP.

Under alle omstændigheder tegner der sig konturer af rigtige politisk ideologiske kampe på europæisk plan, nu blot med nationalisterne som anførere af en reform af samarbejdet.

skabe en 'Europæisk Alliance for Folk og Nationer' forud for valget til Europa-Parlamentet 26. maj 2019. Matteo Salvini inviterede fire partier til møde i Milano 8. april 2019, hans egen Lega (tidligere Lega Nord), De Sanna Finer, Alternative für Deutschland og Dansk Folkeparti. Disse fire partier er i øjeblikket medlemmer af forskellige grupper i parlamentet, men det ser ud til at det er lykkedes dem at skabe én stor højrenational gruppe. Freiheitliche Partei Österreichs, FPÖ, Marine Le Pens franske 'National Samling' (Rassemblement National), Vlaams Belang fra Belgien og Estlands Konservative Folkeparti meddelte 19. april, at de tilslutter sig gruppen. Hvis Viktor Orbáns Fidesz også går med sammen med det polske regeringsparti, Lov og Retfærdighed (PiS) og Geert Wilders' nederlandske Frihedsparti bliver nationalisterne den største gruppe i Parlamentet. Måske bliver de endda støttet af Nigel Farages nye parti Brexit, i hvert fald for en tid. Han har netop annonceret at ville stille op til det britiske spøgelsesvalg 26. maj. Godt nok for at sikre UK's udtræden, men da valgmetoden er proportional, har den trænede politiker mulighed for at vinde over de to store partier, de Konservative og Labour. Det var udsigten til det, der i 2016 fik David Cameron til at udskrive den fatale folkeafstemning om EU. Det nederlag, de konservative frygtede, kan nu på ironisk vis blive en realitet, fordi briterne ikke kan be-

stemme sig og har udskudt afgørelsen om udtræden, foreløbig til 31. oktober, og derfor skal afholde valget til EU-Parlamentet.

Alt dette åbner muligheden for, at magten føres tilbage til nationalstaterne i overensstemmelse med det program for en 'reform af EU', som den ungarske statsminister Viktor Orbán lagde frem i en tale for det ungarske mindretal i Sibiu i Rumænien 29. juli 2018. Usikkerheden om, hvorvidt partierne i den nye alliance skal kaldes højrenationalistiske, nationalkonservative eller højrepopulistiske demonstrerer deres ideologiske forskelle og deres vanskelighed med at enes om andet end nationale paroler og afvisning af immigranter og flygtninge. De er dybt uenige om forholdet til Vladimir Putins Rusland som Salvini, Marine Le Pen og AfD holder af, men som de fleste andre frygter og afskyr. De nationalistiske partier har hidtil aldrig kunnet enes, men chancen for at få rigtig magt kan måske denne gang få dem til at bryde med gamle vaner og gå på kompromis.

Da parlamentet er lovgiver sammen med Kommissionen og Rådet, kan det som minimum give dem mulighed for at kaste grus i EU's maskineri. Men måske vil de gå videre og gøre alvor af deres programmer om at føre magten tilbage til nationalstaterne. Under alle omstændigheder tegner der sig konturer af rigtige politisk ideologiske kampe på europæisk plan, nu blot

med nationalisterne som anførere af en reform af samarbejdet. Det frygter mange iagttagere, men man kan også betragte det som en demokratisering af EU, sådan som Anna Libak gjorde i Berlingske Opinion 12. april 2019. Og dermed på længere sigt begyndelsen til en fælles europæisk politisk kultur, som hidtil ikke har indfundet sig. Tværtimod har samarbejdet, trods de mange store ord, reelt styrket nationalismen i befolkningerne, selv om nationalstaterne har afgivet suverænitet på udvalgte områder. Dette paradoks forstås bedst under overskriften at 'EU er blevet en føderation af nationalstater'. Hidtil har den øgede indflydelse for Europa-Parlamentet ført til faldende valgdeltagelse og stigende afvisning af samarbejdet blandt vælgerne. Det skyldes sandsynligvis den afpolitisering, som de store gruppers dominans har ført med sig. EU-lovgivningen er kvalificeret, men fremtræder som teknokratisk og fjern.

For at forstå reaktionen og afpolitiseringen er det nødvendigt med en kort redegørelse for udviklingen af arbejdet i Parlamentet, der har været præget af en magtdeling mellem de to største grupper – de konservative kristelige demokrater i EPP og socialdemokraterne i S&D. Tilsammen har de to partier haft flertal i Parlamentet siden det første direkte valg i 1979. Ved valget i 2014 gik højrepartierne stærkt frem i antal, men ikke i indflydelse. Marine Le Pens Front National, der i dag hedder Rassemblement National, blev Frankrigs største parti i EU-Parlamentet og Morten Messerschmidt fra Dansk Folkeparti fik 465.758 per-

sonlige stemmer og fire medlemmer for DF. Men som så ofte før formåede nationalisterne ikke at samarbejde, og det lykkedes de andre grupper at holde det yderste højre uden for indflydelse i den samling, der nu går til ende, hvilket skyldes den politiske kultur der har udviklet sig i Parlamentet, siden det blev direkte valgt i 1979.

Der findes i dag et antal politiske 'familier' i Parlamentet som er organiseret i otte grupper. Der skal 25 medlemmer til at danne en politisk gruppe, og de skal komme fra mindst syv forskellige medlemslande. Det første højrenationalistiske parti i Europa-Parlamentet var den neofascistiske italienske sociale bevægelse i 1979, *Movimento Sociale Italiano*. Partiet var alene og kunne derfor ikke danne en gruppe. I 1984 kom flere højrepartier til og de oprettede en gruppe af det italienske MSI, franske Front National og et græsk parti. Gruppen overlevede hele valgperioden, men havde ingen indflydelse. I 1989 dannedes flere forskellige grupper af partier fra den yderste højrefløj. Egentlig ville de have dannet en større gruppe, men italienerne og tyskerne kunne ikke enes om det tysktalende Sydtyrols tilhørsforhold mellem Østrig og Italien. Først i 2007 dannedes gruppen 'Identitet, Tradition og Suverænitet' af italienere, franskmænd, udbrydere fra britiske UKIP, rumænere og det østrigske Frihedsparti. Men den holdt kun sammen et enkelt år. Ved valget i 2014 styrkedes højrepopulisterne som følge af udbredt EU-skepsis efter finanskrisen, krav om kontrol med grænserne og modstand mod immi-

Politiske grupper i EU-Parlamentet 2014-2019

- **EPF** – Det Europæiske Folkepartis Gruppe (Kristelige Demokrater), 215 mandater, en dansker
- **S&D** – Det Progressive Forbund af Socialdemokrater, 189 mandater, tre danskere
- **ECR** – De Europæiske Konservative og Reformister, 74 mandater, tre fra DF, en partiløs
- **ALDE** – Alliancen af Liberale og Demokrater for Europa, 70 mandater, tre danskere
- **GUE/NGL** – Den Europæiske Venstrefløjs fællesgruppe/Nordisk Grønne Venstre, 52 mandater, en dansker
- **De Grønne** – 50 mandater, en dansker
- **EFDD** – Europæisk Frihed og Direkte Demokrati, 46 mandater, ingen danskere
- **ENF** – Nationernes og Frihedens Europa, 39 mandater, ingen danskere
- **Løsgængere**, 16 mandater

gration. Men i stedet for at samle sig i én stor gruppe fordelte nationalisterne sig i tre mindre grupper. Det tillod de to største partier at dele magten, som de plejer. Selv formandskabet deltes mellem de to store med to et halvt år til hver.

EFDD omfattede britiske UKIP og Femstjernebevægelsen fra Italien; ECR bestod af britiske konservative, Dansk Folkeparti, de Sanna Finner og Sverige-demokraterne, mens ENF omfattede Le Pens Rassemblement National, Salvini's Lega og Geert Wilders' Frihedsparti. Orbán's Fidesz forblev medlem af den kristeligt demokratiske gruppe, trods hans stadig kraftigere kritik af EU's flygtningepolitik, autoritære tiltag i Ungarn og hidsige sammenstød med føderalistiske politikere som belgieren Guy Verhofstadt. ENF, Nationernes og Frihedens

Europa, blev oprettet juni 2015 af Marine Le Pen, Geert Wilders fra det nederlandske Frihedsparti og Matteo Salvini fra Lega Nord i Italien sammen med det Østrigske Frihedsparti, belgiske Vlaams Belang, to afhoppere fra UKIP, en afhopper fra AfD i Tyskland i det Blå Parti og to medlemmer fra det polske Ny Højre. Gruppen Europæisk Frihed og Direkte Demokrati (EFDD), som tidligere hed EFD, oprettedes i 2015 af Nigel Farage fra det britiske, euroskeptiske UKIP. Dansk Folkeparti, de Sanna Finner og italienske Lega Nord forlod dog gruppen, men til gengæld lykkedes det Farage at få den italienske Femstjernebevægelse med, sammen med det litauiske parti Lov og Orden, et tjekkisk parti, den lettiske Bondeunion og en enkelt afhopper fra det franske Rassemblement National. Det polske regeringsparti Lov og

Retfærdighed (PiS), Dansk Folkeparti, de Sanna Finner og Sverigedemokraterna er sammen med de britiske konservative med i gruppen Europæiske Konservative og Reformister, ECR.

Spørgsmålet er, hvad der vil ske med højrenationalisterne efter et Brexit, der indebærer, at den konservative gruppe ECR mister de britiske konservative, mens EFDD mister det britiske UKIP. Italienske Lega, franske Rassemblement National og Dansk Folkeparti har mange politikområder til fælles. Ingen af dem kan lide immigranter og flygtninge, ingen af dem kan lide at afgive suverænitet, og de går ind for grænsekontrol. Problemet er, hvordan samarbejdet vil blive opfattet af deres vælgere derhjemme. Det gælder især skandinaverne, der anser de andre som højreekstremister. Men måske er tiderne ved at ændre sig. Dansk Folkepartis nye spidskandidat, Peter Kofoed, har udtalt at han ønsker sig en supergruppe af euroskeptikere. Som vi har set, er den godt på vej, og der arbejdes hårdt bag kulisserne for at gøre den endnu større. Matteo Salvini har forhandlet med PiS i Polen om tilslutning til ENF, hvor han og Rassemblement National er organiseret. Han har også talt med Viktor Orbáns ungarske Fidesz, der er med i den store kristeligt-demokratiske konservative EPP-gruppe. Dens leder Manfred Weber har netop suspenderet Fidesz efter en grov kampagne i Ungarn mod Kommissionens formand Jean-Claude Juncker og finansmanden George Soros. Så måske ender den veltalende Orbán som leder af en stor højrenational gruppe, selv om itali-

enerne, franskmændene og tyskerne er mange flere. En gruppe, der ifølge nogle meningsmålinger, kan blive den største i Parlamentet.

Dansk Folkeparti prøver at berolige sine hjemlige vælgere ved at understrege at det ikke samarbejder med radikale højrefløjspartier, men med respektable regeringsbærende partier. PiS og Rassemblement National kommer dårligt ud af det med hinanden og den ungarske premierminister Viktor Orbán har hidtil foretrukket at blive i EPP, som trods tilbagegang stadig vil være en magtfuld gruppe efter valget. Så let bliver ikke, uanset om briterne er inde eller ude. I den situation kan erfaringen fra den danske Folkebevægelse mod EU i Europa-Parlamentet siden 1979 illustrere valgmulighederne for EU-skeptikere i praktisk politik. Dele af Folkebevægelsen bevægede sig fra total modstand til konstruktiv kritik i kraft af mulighederne og hensynet til deres vælgere. Nogle principryttere fastholdt ganske vist den gølge modstand, men andre gik ind i det konkrete lovgivningsarbejde. Man kan forestille sig, at det samme vil ske for de nationalistiske EU-skeptiske partier, når de konfronteres med ansvarets byrde, selv om deres retorik er voldsom.

Fra Forsamling til Parlament

Det europæiske samarbejde var fra begyndelsen med Kul- og Stålnunionen i 1951 udstyret med en forsamling bestående af repræsentanter fra de seks nationale parlamenter. Men den havde ingen magt. Europa-Parlamentet tog sit navn i 1962, da der stadig kun var

seks medlemslande i Fællesmarkedet, som det var blevet i 1957. På initiativ af den italienske føderalist Altiero Spinelli blev Europa-Parlamentet valgt direkte fra 1979, men havde stadig ingen indflydelse. Det var først med den Fælleseuropæiske Akt i 1987, at de direkte valgte medlemmer af Parlamentet fik en begyndende indflydelse på lovenes udformning. Parlamentet skulle afgive en 'samstemmende udtalelse' ved udvidelser af EF og ved indgåelse af associeringsaftaler. Det var magtbeføjelser, som Parlamentet kunne bruge til at tilkæmpe sig mere magt.

Fællesakten blev kaldt for 'EF-pakken' i Danmark. Den indførte det fælles Indre Marked med en række nye flertalsafgørelser i traktaterne, hvor der før var krav om enstemmighed. Samtidig holdt man op med at anvende Luxembourg-forligets vetoret i Ministerrådet. Ministerrådet fik samtidig en ny forretningsorden, hvorefter der var automatisk afstemning om lovene i Rådet. De nye stemmeregler flyttede magt fra medlemslandene til Kommissionen og det skulle vise sig at den var nemmere for det direkte valgte Europa-Parlament at påvirke end det havde været for Forsamlingen af delegerede fra de nationale parlamenter. Parlamentet fik nu mulighed for at blive hørt to gange og ret til at fremsætte ændringsforslag. EF fik samtidig ret til at lovgive på en lang række nye borgernære områder som miljø og arbejdsmiljø, sikkerhed og sundhed, social- og arbejdsmarkedspolitik, økonomisk og social samhørighed, forskning og udvikling samt hele det indre marked.

Folkebevægelsen mod EF kom derfor i klemme efter det danske ja i 1987. Det rakte ikke længere at protestere mod EF's indblanding i dansk lovgivning, for lovene blev rent faktisk vedtaget i EF, efter at et flertal i Danmark havde godkendt de nye regler ved en vejledende folkeafstemning 27. februar 1986. Justitsministeriet fandt ud fra en formel juridisk vurdering ikke, at der blev overladt suveræniteten. Medlemslandene skulle nu være enige, hvis de ville afvise et ændringsforslag fra Parlamentet. Love kunne vedtages med kvalificeret flertal i Ministerrådet, men retten til at stille ændringsforslag var en revolution i Parlamentets mulighed for indflydelse. Spørgsmålet var nu, om Folkebevægelsen skulle lægge armene over kors og lade de andre medlemmer bestemme.

Folkebevægelsens fire danske medlemmer kunne rent faktisk blive udslagsgivende i nogle af afstemningerne. I den situation besluttede de at tage del i afstemningerne og deltog også flittigt i det forberedende arbejde i udvalgene og indførte ligefrem stemmepligt. Gruppen tog Parlamentets nye kompetencer meget seriøst, selv om bevægelsen stadig principielt ville ud af EF. Den var valgt til at være imod det danske medlemskab af EF, men tog del i det daglige lovgivningsarbejde og kom til at samarbejde med kolleger fra andre partier og lande. Derved blev bevægelsen efterhånden en del af det system, den var valgt til at være imod. Løsningsen blev at undlade at stemme og i stedet demonstrere sin modstand ved at stemme imod bevillinger på områder, som klart lå uden for EF's kompetence.

Medlemmerne mødes ikke blot i deres fagudvalg, men også i tværpolitiske emnegrupper, såkaldte intergrupper. Det kræver tilslutning fra tre politiske grupper, hvis en intergruppe skal have officiel status. Jens-Peter Bonde tog initiativ til intergruppen 'SOS Demokrati' for medlemmer, der ville af med EU's demokratiske underskud. Det førte til en uformel intergruppe, 'Venner af Hæderlig Bogføring'. Den arrangerede møder med whistleblowerere, der afslørede så mange skandaler, at Santer-Kommissionen måtte trække sig den 15. marts 1999. De menige medlemmer i grupperne gjorde oprør mod deres ledelser, og Kommissionens formand, Jacques Santer, valgte at træde tilbage frivilligt nogle få dage før, han ellers ville være tvunget til at gå. Den skandaløse forvaltning var ikke Santers skyld, men det var hans ansvar, og derfor måtte han gå.

Intergruppen for vedvarende energi i 1994, Eurosun, satte en grøn dagsorden i energipolitikken med satsning på vedvarende energi. Som formand mødtes Bonde regelmæssigt med Parlamentets spanske kristen-demokratiske formand José Maria Gil-Robles og overtalte ham til at gå med i arbejdet. Derved åbnedes for en bred tilslutning i Parlamentet til vedvarende energiprojekter og omstilling til bæredygtig energi. Fremgangsmåden var typisk for Parlamentet, der arbejder gennem personlige relationer imellem medlemmerne. Det kan virke stødende på renlivede skandinaver, men er nødvendigt i en så broget og sprogligt-kulturelt sammensat forsamling.

Et andet eksempel er indsatsen for dyrevelfærd. Birgit Bjørnvig, Ulla

Sandbæk og Bent Hindrup Andersen fra JuniBevægelsen arbejdede i intergruppen for dyrevelfærd sammen med de internationale dyreværnsforeninger. Trods tab af to mandater i 2004 lykkedes det sammen med den konservative Gitte Seeberg at iværksætte en underskriftsindsamling blandt medlemmerne mod lange transporter af dyr. Et forslag er automatisk vedtaget, hvis halvdelen af medlemmerne har skrevet under. Sagen blev således rejst, men støtten til dyrevelfærd kom først senere med socialdemokraten Dan Jørgensen som motor. Han fik flertallet i Parlamentet til at skrive under og tog også initiativ til at samle en million underskrifter blandt borgerne i EU. Kommissionen lovede først at gøre noget, men trak så i land. Parlamentet blev rasende, men kunne intet gøre. Det kan Parlamentet i dag.

Intergrupperne spiller en stor og overset rolle, men Folkebevægelsen udnyttede dem ikke til at få indflydelse i EF, da den hellere ville ud af EF end påvirke lovgivningen. Men efter vælgernes ja ved folkeafstemningen i 1986, måtte modstanderne ifølge Bonde være med til at forhindre, at de danske love med højere normer for sikkerhed og sundhed, miljø og arbejdsmiljø, forbrugerbeskyttelse og sociale forhold blev stemt ned i EF-Parlamentet. Det lagde grunden til den senere splittelse af Folkebevægelsen og skabelsen af JuniBevægelsen i 1992. JuniBevægelsen ville forene tilhængere og modstandere af Danmarks medlemskab i EU, men samtidig delta-ge helt og fuldt i Parlamentets lovgivningsarbejde. Kritikken af EF's mangel

på demokrati var ikke blevet mindre, men den gik samtidig ind i det konkrete arbejde med lovene. Det kostede støtte, og JuniBevægelsen blev nedlagt efter valget i 2009, mens Enhedslistens tidligere medlem af Folketinget Søren Søndergaard genvandt et mandat til Folkebevægelsen, der fortsat kæmper for at komme ud af EU.

Ved valget i 2019 opstiller Enhedslisten med egen partiliste og indgår i alliancen 'Now the People' sammen med fem andre venstrefløjspartier i Europa. Deres klimapolitik på europæisk plan blev præsenteret i København den 24. april. Flertallet af Enhedslistens vælgere accepterer EU-medlemskabet, og EU-Parlamentet er for dem en vigtig politisk kampplads. Alt tyder derfor på, at de nu vil føre politik i EU. Yderst kritisk, ja, men europæisk. Uffe Elbæks parti Alternativet opstiller for første gang til Europa-Parlamentet og indgår i et samarbejde med andre venstrefløjsgrupper i alliancen Europæisk Forår, som er etableret af den tidligere græske finansminister, Yanis Varoufakis.

Et Mickey Mouse-parlament?

Den britiske premierminister Margaret Thatcher kaldte i firserne Europa-Parlamentet for en Mickey Mouse forsamling. Det var rigtigt dengang. Det var også rigtigt, da den danske EU-kommissær Ritt Bjerregaard ved sin tiltræden i 1994/95 sagde, at Parlamentet ikke var et rigtigt parlament. Hun fik ørerne i maskinen, men hun havde ret. Dengang var Parlamentet en forsamling, der kæmpede indædt for at blive et ansvarligt parlament. Det er

det i dag, hvor Europa-Parlamentet har indflydelse på lovgivningen. Det kan ikke udskrive skatter, men har fået det sidste ord over budgettet, undtagen for landbrugsudgifter. Parlamentet kan ikke sende soldater i krig, men MEP'erne kan bestemme udgifter til militær forskning, forsvar og grænsebevogtning. Forsvaret er med i budgettet for 2019. Magten til de folkevalgte er stadig stærkt begrænset i Traktaterne, men medlemmerne har i praksis tilkæmpet sig en rolle som medlovgiver sammen med Kommissionen og Ministerrådet.

I 2014 besluttede de folkevalgte endda, hvem der skulle være formand for Kommissionen. De afviste et par forslag til kommissærer og var i praksis med til at udpege Kommissionen. At udpege regeringen er den vigtigste funktion i ethvert demokrati og den magt er ved at blive erobret af Unionens Parlament i strid med Traktatens regler. Europa-Parlamentet har medindflydelse på vedtagelse af reglerne om det fælles EU-politi, Europol. Parlamentet har også en stemme, når der diskuteres skattely. Parlamentet har nedsat særlige undersøgelsesudvalg til at opklare svig og skatteunddragelse. Parlamentet har støttet kunstnernes ret til betaling fra de store internetudbydere. I sådanne afstemninger tæller enhver stemme, også de danske. Det var således Parlamentet med den radikale Jens Rohde som ordfører, der sikrede ensartede takster for mobil samtaler i hele EU.

EU-Domstolen

Den 29. maj 2018 foreslog Parlamentet at medlemslandene skal kunne kræve

lige løn for arbejdere fra alle medlemslandene efter det såkaldte udstationeringsdirektiv. Der blev ikke udvist rettidig omhu, da man åbnede EU for billig arbejdskraft fra de tidligere kommunistiske lande uden samtidig at få regler mod social dumping. Briterne stemte sig ud af EU i 2016, blandt andet i protest mod indvandring og arbejdskraftens frie bevægelighed. De lempelige regler var ikke kun besluttet af folkevalgte og ministre, men af EU-Domstolen i Luxembourg. Dommerne havde gennem talrige domme udvidet traktatens princip om fri bevægelighed for arbejdstagere til også at omfatte næsten alle borgere. Begrebet arbejdskraft blev gradvist udvidet til at omfatte folk, der blot arbejdede i kort tid. Til sidst rakte det med kvarttidsstillinger. Med Genc-dommen fra 2010 ville Domstolen ikke udelukke, at en tyrkisk kvinde, der arbejdede 5 ½ time om ugen som arbejdstager, skulle have fulde sociale rettigheder. En dom havde tidligere givet fulde rettigheder til personer med ti timers ugentligt arbejde. Denne dom udvidede også den fri bevægelighed for arbejdskraft til at omfatte flere tyrkiske borgere, fordi Tyrkiet har en associeringsaftale med EU.

EU-Domstolen behandler også de danske familiesammenføringskrav for flygtninge og immigranter, som holder titusindvis af borgere uden for Danmark. Generaladvokaten har anbefalet Domstolen at dømme den danske lov ulovlig. Domstolen kan derfor meget vel dømme den danske lov som retsstridig, selv om den støttes af et stort flertal i Folketinget. EU-Domstolen

kan på den måde afgøre en uenighed mellem et stort flertal og et lille mindretal i Folketinget. EU-dommerne fortolker traktaterne og dømmer ofte efter, hvad der gavner integrationen mellem medlemslandene uden hensyntagen til Europa-Parlamentet og de nationale parlamenter. Men den britiske folkeafstemning var en mavepuster, der blev fulgt op af andre valg og folkeafstemninger, som var ubehagelige for lederne i Bruxelles. Det gav debat og Kommissionen, Ministerrådet og Europa-Parlamentet blev enige om at skærpe reglerne i udstationeringsdirektivet. Arbejdere fra andre EU-lande kunne tidligere arbejde efter hjemlandets tariffer de første tre måneder, mens landene får nu mulighed for at kræve værtslandets lønninger overholdt.

I 2018 fik Italien en ny regering af EU-kritikere, Lega og Movimento Cinque Stelle, Femstjernebevægelsen, der afviser eneansvaret for de mange flygtninge, der kommer til Italien. Valget pressede EU-statsministrene til at gennemføre den hidtil mest restriktive lovgivning om flygtninge og indvandrere. Der skal nu ansættes 10.000 fælles grænsebetjente til at bevogte de fælles ydre grænser og etableres lejre, hvor anmodninger om asyl kan behandles, inden flygtningene får lov til at komme ind. Hensigten er at afvise de økonomiske immigranter og få styr på fordelingen af flygtningene. Det er regeringerne ikke blevet enige om, men eksemplerne viser at regler kan ændres. Det kan ske gennem erfaring, diskussion og valg, der kan føre til nye flertal og nye love. I prak-

sis kan Parlamentet i dag blande sig i næsten alt.

”Den danske model” og EU-Parlamentet

Europa-Parlamentet er ikke kun delt af politiske forskelle. De danske medlemmer arbejder for, at deres udenlandske kolleger i de politiske grupper og i Kommissionen skal forstå danske synspunkter og respektere den danske model for arbejdsmarkedet, som er meget forskellig fra de andre landes. I juni 2018 blev Danmark stemt ned i Ministerrådet i forskellige sociale sager. Et kvalificeret flertal besluttede, at lønmodtagere fra andre lande skal kunne få dansk arbejdsløshedsunderstøttelse betalt af den danske stat efter blot en enkelt måneds ophold i Danmark, mens den danske regel krævede mindst tre måneders arbejde i Danmark. Den ene måned kan suppleres med mindst 11 måneders arbejde derhjemme, fordi der kræves 12 måneders samlet optjening af retten til understøttelse. Men i de fleste lande er de 11 måneder blot et krav om ophold i landet, ikke om arbejde.

I december 2018 gik Europa-Parlamentet så et skridt videre og besluttede, at udlændinge skal kunne arbejde i Danmark i blot en enkelt dag og få ret til at tage understøttelsen ved ledighed med hjem i et halvt år, betalt af danske skatteydere. Det er dog en betingelse, at den ledige forinden har været i arbejde eller a-kasse et år i hjemlandet eller i andre lande i EU. Danmark fik støtte af Tyskland, Malta og Cypern samt de tre Benelux-lande Belgien, Nederlandene og Luxembourg, men

det var altså ikke nok til at blokere for lovændringen. De syv lande råder ikke over et blokerende mindretal.

Der var heller ingen hjælp at hente i Europa-Parlamentet, tværtimod. Derfor skal danske skatteborgere nu til at betale den høje danske understøttelse til personer fra andre EU-lande, hvor lønnen er ringere end vores dagpenge ved ledighed. Det bliver næppe et stort økonomisk problem for Danmark, men det kan blive en stor sag ved valget til Europa-Parlamentet. Danmark skal også fortsætte med at sende børnepenge til for eksempel Bulgarien, hvor de danske børnepenge er højere end den bulgarske mindsteløn. Briterne havde fået tilbudt en indeksering af børnepengene efter leveomkostningerne i de forskellige lande. Men tilbuddet blev trukket tilbage, da briterne stemte nej til fortsat EU-medlemskab. Den danske regering forsøgte at få indekseringen godkendt, men det lykkedes ikke, da Kommissionen ikke ville støtte forslaget. En ny Kommission og et nyt Parlament vil dog kunne skifte standpunkt.

EU-Kommissionen

Kommissionens rolle er uhyre magtfuld. Den beslutter selvstændigt 70 procent af alle love i EU og stiller forslagene til de resterende love. Hvis blot et enkelt land er enig med Kommissionen, kan resten af landene intet stille op. Det kræver nemlig enighed mellem samtlige medlemslande i EU, hvis man skal kunne ændre et lovforslag fra Kommissionen. På den anden side kan Kommissionen ikke se bort fra holdningen i de forskellige med-

FOTO: Europa-Parlamentets formandskonference mødes med verdens statsmænd. Jens-Peter Bonde her i samtale med FN's generalsekretær, Kofi Annan, og Europa-Parlamentets daværende formand, Pat Cox.

Foto: Europa-Parlamentet

lemslande. Landene skal give tilslutning i Ministerrådet til den ønskede lov med et såkaldt kvalificeret flertal på 55 procent af landene. Dette flertal skal samtidig repræsentere 65 procent af EU-landenes samlede befolkning. Det kaldes for et 'dobbel flertal' og sikrer, at medlemslandene får indflydelse efter deres størrelse. Et blokerende mindretal skal råde over medlemslande med over 35 procent af den samlede EU-befolkning eller 13 af 28 lande, og stadig 13 af 27 efter britisk udtræden. Derfor må enhver Kommission særligt skele til, hvad de største medlemslande mener om kommende

lovforslag. Danmark stemmer i Ministerrådet med godt 5,7 millioner stemmer, mens Tyskland stemmer med godt 82 millioner.

Efter Lissabon-traktaten er det ikke det danske folketing, som bestemmer, hvem der skal være den danske stemme i Kommissionen. Udnævnelsen af Kommissionens medlemmer sker nu ved, at hvert lands statsminister fremsætter 'antydninger' for Kommissionens formand. Formanden bestemmer, hvem der kommer med fra Danmark. Kommissionens formand bestemmer også, hvilken rolle det danske medlem skal have i Kom-

missionen. Skal det være en ligegyldig eller en vigtig post som konkurrencekommissær eller næstformand med ansvar for en gruppe fagkommissærer? Der står ingen steder i traktaterne, atformanden ikke kan være dansk. Lilleputlandet Luxembourg med en halv million indbyggere har hele tre gange haft formandsposten: den liberale Gaston Thorn, kristen-demokraten Jacques Santer og hans partifælle, Jean-Claude Juncker.

Hvorfor er det ikke en selvfølge, at Margrethe Vestager bliver indstillet som den næste danske kommissær? Hun har gjort det enormt godt som konkurrencekommissær og nævnes i fuldt alvor som seriøs kandidat til formand for den næste Kommission af seriøse observatører som *The Economist*. Hun er formentlig den franske præsident Emmanuel Macrons yndlingskandidat og er måske også den tyske kansler Angela Merkels foretrukne. De to står ikke så stærkt, som de har gjort, men indflydelse har de stadig, trods de italienske populisters forsøg på at undergrave Macron. Vestager har ry for at holde på pengene og kunne forklare EU, så vælgerne begejstres. Måske kan hun skaffe flere euroer i de slunkne EU-kasser og opslutning om samarbejdet. Så hun står godt, undtagen blandt de afgørende beslutningstagere i Danmark, Lars Løkke Rasmussen og Mette Frederiksen. De har på hver sin måde klart signaleret, at de foretrækker den dårlige gamle udvælgelsesmetode ud fra hvem, man helst vil af med, ikke hvem, der er bedst kvalificeret. Derfor blev Ritt Bjerregaard kommissær

i sin tid. Metoden er ikke kun dansk, langt fra. Og den garanterer ikke altid inkompetencer. Tænk bare på kommissærerne Finn Gundelach, Henning Christophersen og Connie Hedegaard. Men risikoen er stor. Den realistiske historiker Henning Poulsen anbefalede altid lodtrækning ved stillingsbesættelser ud fra den tanke, at så har de bedste også en chance.

Men sådan er det ikke i politik. Her siger rygterne, at Lars Løkke indstiller sig selv, hvis han taber det kommende danske folketingsvalg. Forudsætningen er ganske vist, at nationalpopulisterne ikke går så meget frem ved valget til Europa-Parlamentet 26. maj, at de kan sætte alt i stå, at Italien ikke går fallit, at Katalonien ikke når at sprænge Spanien i stumper ved valget i april og så videre. Potentielle ulykker står i kø. Men hvis EU-Parlamentet ikke er helt uarbejdsdygtigt efter en sejr for Viktor Orbán, Matteo Salvini, Marine Le Pen, de gule veste, AfD i Tyskland, Sverige-demokraterne og mange flere, er sandsynligheden for Lars Løkke som middelmådig dansk kommissær stor, hvis kommissæren udnævnes som vi plejer.

Alternativet er at stemme om den danske kandidat til Kommissionen. På den måde vil den med flest stemmer have en god chance for at blive udpeget. Og så kan man næppe forestille sig en nyvalgt Kommissionsformand afvise hende, som fik 50 procent af stemmerne i Danmark og foretrække sin egen partifælle, selv om han kun fik 10 procent af stemmerne. Det er også blevet foreslået, at borgerne skal kunne stemme direkte på formanden

for Kommissionen i alle lande som man i USA kan vælge præsident. Det er måske muligt, når vælgerne nogle gange har stemt på den nationale kommissær og har vænnet sig til at tage stilling til europæiske spørgsmål. Om det så er ønskeligt, er en anden sag, der afhænger af, om man ønsker EU som Europas Forenede Stater eller om man foretrækker den franske præsident Charles de Gaulles vision om Fædrelandenes Europa.

I dag vil et direkte valg af formanden for Kommissionen blive et flop. Hvem i Danmark vil gå op i, om formanden hedder Frans Timmermans eller Michel Barnier? De to vil ikke engang kunne få et godt valg i deres egne lande Nederlandene og Frankrig. Den officielle spidskandidat for EPP-gruppen, Manfred Weber fra det bayerske parti CSU, vil kunne få et pænt valg i Bayern, men ikke engang i det øvrige Tyskland. Tiden er (endnu) ikke til en fælles direkte valgt præsident. I august 2018 lod den tyske kansler Angela Merkel forstå, at hun kunne støtte EPP-gruppens formand i Europa-Parlamentet, Manfred Weber, som den næste kommissionsformand. Vandrørerne fortæller dog, at hun foretrækker sin økonomiminister, Peter Altmaier fra CDU, som formand for Kommissionen. Men efter formandskiftet i CDU er det den tidligere delstats-statsminister fra Saarland, Annegret Kramp-Karrenbauer, som vælger den tyske kandidat. Altmaier er stærkt betænkelig ved at give EU for meget magt på bekostning af medlemslandene. Det samme gælder Weber og hans parti CSU. Så det er ret sikkert, at

den næste Kommission bliver endnu mindre aktivistisk end Junckers, der havde som målsætning at begrænse mængden af detaillovgivning.

Formandskonferencen og dansk indflydelse i EU

De danske medlemmer sidder ikke sammen i en dansk gruppe, men er fordelt i forskellige politiske grupper med medlemmer fra mange lande. Bonde har været formand for en politisk gruppe i 17 af sine 29 år i Europa-Parlamentet og har deltaget flittigt i drøftelserne mellem de dengang syv, i dag otte, gruppeformænd der leder Parlamentets virke gennem formandskonferencen. Bonde var modstander af Danmarks medlemskab af EF, men blev alligevel i 1980 valgt som ordfører for EF's budget sammen med den italienske føderalist Altiero Spinelli. De skulle forberede budgettet for 1982 og fik retningslinjer med sparsommelighed vedtaget enstemmigt i budgetudvalget. Bondes EF-modstand hindrede ikke, at der blev lyttet til hans krav om at bremse de permanente udvidelser af de administrative budgetter. Han blev dog fyret som ordfører af gruppeformændene, da han gik til pressen med dokumentation for, at gruppeformændene hævdede rejsegodtgørelser for førsteklases flybilletter for rejser i Parlamentets egne limousiner. De ville gerne have pengene, men kunne ikke lide omtalen. Senere indså gruppeformændene, at de måtte være med til at rydde op. Medlemmerne i Europa-Parlamentet er ikke hinandens modstandere ved valg, fordi alle valg er nationale. Derfor samarbejder de

bedre end medlemmerne i de nationale parlamenter. Danske EU-medlemmer er respekterede og har også indflydelse, selv kritiske danske repræsentanter.

Det er forkert, når mange siger, at et lille land ikke har noget at skulle have sagt. Indflydelsen afhænger af arbejdsindsatsen. Der er dygtige danskere i Kommissionen, Ministerrådet, Europa-Parlamentet, EU-Domstolen, de 3000 arbejdsgrupper under Kommissionen og de 275 arbejdsgrupper i Ministerrådet.

Inden afstemningerne i udvalg og plenum er der forhandlinger. I udvalg og arbejdsgrupper spørges ifølge Jens-Peter Bonde sjældent om, hvor mange borgere deltagerne repræsenterer. Der er aldrig nogen, der har bedt ham tie stille fordi han kom fra et lille land. Gode ideer kan også komme fra de mindste medlemslande. Dygtige repræsentanter kan både tale, overtale og have indflydelse langt over deres lands størrelse. Det er således en dansk generalsekretær for det Europæiske Råd, der tilrettelægger drøftelserne blandt statsministrene. Jeppe Tranholm-Mikkelsen startede som ung embedsmand på den danske EU-ambassade og endte som dansk EU-ambassadør, hvor han vandt EU-kollegernes tillid. Danmark har tidligere haft Niels Ersbøll på posten gennem hele 14 år med en anden dansk embedsmand, Poul Skytte Christoffersen, som sin højre hånd. Hvis vi man møder med kloge og arbejdsomme hoveder, kan man få indflydelse langt ud over, hvad folketallet berettiger til. Det har det lille Luxembourg

demonstreret i rigt mål, men Danmark har heller ikke gjort det dårligt. Det har medierne bare ikke dækket ret godt. Det gælder også i Europa-Parlamentet, hvor danskere kan blive formand for deres politiske gruppe eller blive formand for et vigtigt udvalg. De kan også blive koordinatore eller ordførere for deres grupper, så de skal forhandle lovforslag med kolleger fra de andre politiske grupper. De kan så være med til at bestemme, hvordan alle gruppens medlemmer skal stemme. Indflydelse i Parlamentet fremmes af omgængelighed, flid, snilde og dygtighed. Samt evnen til at tale andet end engelsk og dansk.

Europa-Parlamentet kan stille ændringsforslag til Kommissionens lovforslag, og Parlamentet kan helt forkaste et lovforslag. Det skal dog ske med absolut flertal af Parlamentets medlemmer, ikke blot med et flertal af de afgivne stemmer. Efter Traktaterne er Parlamentets tilslutning til en lov ikke nødvendig, og Parlamentet er ikke formelt ligestillet med Ministerrådet, der skal stemme for de vigtigste EU-love, for at de kan træde i kraft. Praksis er dog helt forskellig fra reglerne. Hvor Kommissionen ikke selv beslutter lovene, vedtages de nu i forhandlinger mellem repræsentanter for de tre institutioner, Kommissionen, Ministerrådet og Europa-Parlamentet, de såkaldte triloger.

Ved det første direkte valg den 7. juni 1979 fik Danmark 16 af 410 pladser i Parlamentet. Jens-Peter Bonde blev valgt som det sidste af Folkebevægelsens fire mandater ved at sprænge rækkefølgen, opstillet som nummer

Man fristes til at bruge den gamle kliché og sige, at der er tale om et skæbnevalg.

ti, men valgt som nummer fire. I 2019 skal Danmark vælge 13 af 751 eller 14 af 705 repræsentanter, hvis Storbritannien forinden er trådt ud. Det er ikke mange. Men det er faktisk nok til at gøre en forskel, hvis partierne samarbejder og kommer med deres bedste folk. De danske medlemmer burde holde et fællesmøde efter hvert valg for at sikre, at der er danskere, som medlemmer eller suppleanter i alle udvalg. Den danske EU-ambassade bør sikre, at der altid er en kvalificeret fagmedarbejder til stede i udvalgs-møderne for at følge med og forsyne de danske medlemmer med seneste nyt fra Ministerrådet og folketingsflertallets ønsker til indholdet. De danske medlemmer bør også forsynes med assistenter betalt af Folketinget på samme måde som i Tyskland. Der spildes mange muligheder for dansk indflydelse ved et alt for ringe samarbejde mellem Folketinget, regeringen og de danske medlemmer af Europa-Parlamentet.

EU-Parlamentet efter valget

Uanset hvordan det går med briterne, vil den gamle akse mellem Frankrig og Tyskland blive svækket. Macron gambler på, at Le Pens modstanderparti og de gule veste vil tage stemmer fra hinanden, så hans bevægelse En Marche kan få et bedre resultat, end deres andel af vælgerne berettiger. Går de ind i den liberale ALDE-gruppe, bliver denne større og kan bryde det gamle monopol af konservative kristelige demokrater og socialister, eventuelt i samarbejde med en styrket gruppe af grønne. Vigtigst er dog de EU-skeptiske nationalistes resultat og i hvilket omfang, de er i stand til at samarbejde. Man fristes til at bruge den gamle kliché og sige, at der er tale om et skæbnevalg. Dem er der ganske vist i skrivende stund mange af på nationalt plan. Det særlige er, at valget til Europa-Parlamentet, takket være nationalisterne, er ved at blive et egentligt europæisk valg på tværs af grænser og nationale politiske kulturer og sprog. Hvem skulle have forudset det for blot få år siden?

○ ○ ○